

ΣΗΜΕΙΑ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΥ
ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΠΡΟΚΟΠΗ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΕΓΚΑΙΝΙΩΝ
ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ-ΟΙΚΙΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Χαλέπα Χανίων, 1η Νοεμβρίου 2015

Αυτό το σπίτι στην Χαλέπα Χανίων, που είναι πια Μουσείο μνήμης του Ελευθερίου Βενιζέλου, μετατρέπεται ουσιαστικώς και σε Μουσείο εθνικής μνήμης. Αφού από εδώ ξεκίνησε αυτή η κορυφαία προσωπικότητα του Ελληνισμού για να υπερβεί τα εθνικά μας όρια και να καταυγάσει, κυριολεκτικώς, την ευρωπαϊκή αλλά και την διεθνή πολιτική σκηνή και ζωή.

Ξεκινώ από μίαν αναγκαία ιστορική διευκρίνιση: Η μοναδική σημασία της Οικίας Βενιζέλου για την διαφύλαξη της μνήμης του οφείλεται και στο γεγονός ότι ο Ελευθέριος Βενιζέλος ουδέποτε αποσπάσθηκε από τις ρίζες του, από την γενέτειρά του Κρήτη και ιδίως από τα Χανιά. Σ' αυτόν τον ιερό τόπο, εστία περισυλλογής και έμπνευσης, ξαναγύριζε τακτικά, σε καλές και δύσκολες ώρες, παίρνοντας ένα είδος απόκοσμης χθόνιας δύναμης. Ήταν λοιπόν μια μορφή νομοτέλειας το γεγονός ότι μετά τον θάνατό του στην ξενιτειά, η Κρητική γη τον δέχθηκε και τον κλείνει, με στοργή και ευλάβεια, για πάντα στα σπλάχνα της. Και τούτο ακόμη για το «δέσιμο» του Ελευθερίου Βενιζέλου με την Κρήτη: Το 1930, ύστερα από πρόταση της Μέλπωσ Μερλιέ, και παρά τις αντιδράσεις των πολιτικών του αντιπάλων, τραγούδησε τον «Διγενή» και ηχογραφήθηκε. Η ηχογράφηση σώζεται ως σήμερα, με την φωνή του Ελευθερίου Βενιζέλου να «ζώνει» την Κρήτη.

Δύσκολο να περιγράψει κανείς επακριβώς, και μάλιστα με λίγα λόγια, την ισχυρή, πολύπλευρη και πολυσήμαντη προσωπικότητα του Ελευθερίου Βενιζέλου. Αισθάνομαι λοιπόν πιο βατή μια τέτοια αποστολή όταν η ως άνω περιγραφή ξεκινά από το πρότυπο, το οποίο φαίνεται να ενέπνεε τον Ελευθέριο Βενιζέλο, ως πολιτικό και όχι μόνον. Κι αυτό το πρότυπο, κατά την γνώμη πολλών, φαίνεται να υπήρξε ο Περικλής, όπως τον περιέγραψε για να μείνει ως σύμβολο στους αιώνες –«κτῆμα ες αεί μάλλον ή αγώνισμα ες το παραχρήμα ακούειν»- ο Θουκυδίδης. Διόλου τυχαίο ότι στον Ελευθέριο Βενιζέλο οφείλουμε μίαν έξοχη μετάφραση του

«Πελοποννησιακού Πολέμου». Ενώ, κατά πολλές και αξιόπιστες μαρτυρίες, αγαπημένο ανάγνωσμα του Ελευθερίου Βενιζέλου ήταν ειδικώς το τμήμα του που καταγράφει τον «Επιτάφιο».

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο πρέπει να δεχθούμε ότι η ολοκληρωμένη ηγετική φυσιογνωμία του Ελευθερίου Βενιζέλου εξηγείται μέσ' από την ιδανική σύνθεση της οξυδέρκειας, της διαίσθησης και του οράματος. Δοθέντος ότι πραγματικός οραματιστής είναι μόνον εκείνος που διαθέτει οξυδέρκεια και διαίσθηση. Πέραν τούτου μόνον έτσι διαφοροποιείται το όραμα από την ουτοπία: Η ουτοπία σημαίνει περιπλάνηση στον κόσμο του ανέφικτου. Ενώ το όραμα περιφέρεται στην επικράτεια του εφικτού, αλλά μεσ' από μια αισχύλεια –ή, το πολύ, σοφόκλεια- εκδοχή του πολιτικού. Ήτοι μίαν εκδοχή που υπερβαίνει τα συνήθη μέτρα για ν' αγγίξει το ιδεώδες.

Ως γνήσιος αλλά και μεγάλος οραματιστής, ο Ελευθέριος Βενιζέλος υπήρξε, ταυτοχρόνως, οπαδός του διαφωτισμού και του ρομαντισμού, όσο κι αν αυτό φαίνεται, *prima facie*, αντιφατικό. Πραγματικά στην διαφωτιστική πλευρά της προσωπικότητάς του οφείλει την δύναμη προετοιμασίας, οργάνωσης και εκτέλεσης των σχεδίων επίτευξης των στόχων του. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο Ελευθέριος Βενιζέλος, ως Πρωθυπουργός, επέλεγε ως συνεργάτες ό,τι καλλίτερο είχε να επιδείξει η Ελλάδα της εποχής. Ας μου επιτραπεί –έστω κι αν αδικώ την μνήμη πολλών- ν' αναφερθώ στο άκρως αντιπροσωπευτικό παράδειγμα του μεγάλου επιστήμονα των καιρών εκείνων, του Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή, τον οποίον ο Ελευθέριος Βενιζέλος χρησιμοποίησε ως «αιχμή του δόρατος» στον χώρο της παιδείας και, κυρίως, της οργάνωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Από την άλλη πλευρά, στην ρομαντική πλευρά –ας αναλογισθούμε ότι ο ρομαντισμός υπήρξε, και είναι πάντα, ένα γνησίως «επαναστατικό», με την έννοια του άκρως ριζοσπαστικού, κίνημα- της προσωπικότητάς του ο Ελευθέριος Βενιζέλος οφείλει την δύναμη και ικανότητα διαμόρφωσης και ανυποχώρητης επιδίωξης του οράματος, το οποίο πάντοτε υπηρέτησε με συνέπεια, που ξεπερνούσε τα όρια της αυταπάρνης.

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος είχε ως όραμα την Ελλάδα μεγάλη όχι μόνον σ' έκταση και πληθυσμό, αλλά σε κύρος και δύναμη διεθνούς υποδείγματος. Μίαν Ελλάδα με πολύπλευρη εξωτερική πολιτική, αντάξια της εμβληματικής ιστορίας της και προορισμένη να διαδραματίσει έναν εξίσου ιστορικό ρόλο για το μέλλον. Μέρος

του οράματος –και μάλιστα καταλυτικό- του Ελευθερίου Βενιζέλου ήταν το ότι υπηρέτησε πάντοτε μεγάλα ιδανικά. Και τα υπηρέτησε με φρόνηση, όπως δείχνει το ότι γι' αυτόν η εξουσία ουδέποτε υπήρξε αυτοσκοπός, αλλά θεμιτό κατάλληλο μέσο επίτευξης υψιπετών εθνικών βλέψεων.

Υπ' αυτό το πρίσμα ο Ελευθέριος Βενιζέλος ανταποκρίνεται ιστορικά πλήρως στο πρότυπο εκείνο του «σοφού», το οποίο περιγράφει ο Φιλόστρατος εις «Τα ες τον Τυανέα Απολλώνιον» και το οποίο απέδωσε, μ' ανυπέβλητη ποιητική τεχνική, ο Κωνσταντίνος Καβάφης στο ποίημά του «Σοφοί δε προσιόντων»: «Εκ των μελλόντων οι σοφοί τα προσερχόμενα αντιλαμβάνονται... Η μυστική βοή τούς έρχεται των πλησιαζόντων γεγονότων. Και την προσέχουν ευλαβείς. Ενώ εις την οδόν έξω, ουδέν ακούουν οι λαοί».

Όπως ήταν, δυστυχώς, αναμενόμενο για τα καθ' ημάς, ο Ελευθέριος Βενιζέλος αγαπήθηκε βεβαίως μετά πάθους απ' όλους εκείνους –ευτυχώς, κατά καιρούς υπήρξαν πολλοί- που μπόρεσαν να υπερβούν τα όρια της ανθρώπινης μικρότητας και να μοιραθούν μαζί του το ίδιο όραμα, τα ίδια ιδανικά. Πλην όμως μισηθήκε από όλους εκείνους –που, αλλοίμονο, υπήρξαν επίσης πολλοί στις κρίσιμες ώρες- οι οποίοι, θύματα ενός εθνοκτόνου φθόνου και μιας διαβρωτικής ιδιοτέλειας, δεν μπόρεσαν να φθάσουν στο ύψος των οραματισμών του. Όπως έγραψε ο Κωνσταντίνος Καβάφης –το τόνισα πριν- «εις την οδόν έξω, ουδέν ακούουν οι λαοί».

Σ' αυτόν εδώ τον χώρο της Κρητικής γης φυλάσσεται, συμβολικώς, η μνήμη του Ελευθερίου Βενιζέλου. Φαίνεται πολύ μικρός για το μέγεθος του μεγάλου Ηγέτη και Πολιτικού. Είναι όμως όσο πρέπει αρκετός για να διδάσκει, πρωτίστως στο Λαό και στο Έθνος μας, τι πρέπει να κάνουμε για να μην μείνουμε αχθοφόροι ενός ιστορικού παρελθόντος αλλά ν' αναλάβουμε το δικό μας μερίδιο στην διαμόρφωση μιας ιστορίας, η οποία δεν έχει τελειώσει, αλλά έχει ακόμη να εμφανίσει πολλές λαμπρές σελίδες στην πορεία της.